

JOHN GLEDHILL: *Power and its Disguises: Anthropological Perspectives on Politics*. London & Boulder: Pluto Press 1994. 248 sider. ISBN 0-7453073-96 paperback, pris £9.95, ISBN 0-7453073-88 hardback, pris £35.00.

John Gledhills nyligt udkomne bog om den politiske magt og den politiske antropologi er af den bredt favnende type, og i introduktionskapitlet beskæftiger han sig ikke kun, som det er skik og brug blandt den politiske antropologis udøvere, med at definere disciplinen og dens begreber. Han går langt videre og forsøger også at tage hensyn til de individuelle udøvere og deres motivationer, begrænsninger og betingelser. I et senere kapitel nævner han et af de unævnelige problemer, der i min antropologiske erfaring hører til de vigtigste og mest uomgængelige: „how, for example, does one balance the interests of an indigenous group in Amazonia with those of poor people from other sectors of national society who have migrated into their region in search of a livelihood and may find themselves worse off than ever if the specific rights of indigenous peoples are recognized?“ (s. 207). Dette er en indsigt, der endnu ikke er beskåret flertallet af den engagerede antropologis udøvere (i politisk så vel som anden antropologi), og som i høj grad har sin del af skylden for den kritiske antropologis impotens i Mexico og andre dele af Latinamerika: at engagement ikke er gratis, men udelukker alternativer og nødvendiggør en stillingtagen, og at engagement ikke er abstrakt, men konkret.

Gennem bogen går generelt en evolutionistisk tone – denne tone skelnes allerede i kapitlernes overskrift og deres fordeling – men det er en evolutionisme, som er korrigeret for denne retnings generelle mangler og ufuldstændigheder. Det er en evolutionistisk synsvinkel, som er kombineret med den politiske antropologis sidste landvindinger: et skarpt øje for det magtmæssige mikrokosmos og, som det fremgår af bogens titel, for magtens mange forkældninger. Og endelig inkluderer den til fulde den kopernikanske revolution, der tog sin begyndelse i 1966, med udgivelsen af Swartz, Turner & Tudens *Political Anthropology*: et skift fra struktur til proces. Det er i det store og hele en bog som formår at gøre den evolutionistiske synsvinkel historisk, til forskel fra det store flertal af evolutionistisk orienterede forskere, traditionelle så

vel som mere moderne med forstavelen „neo-“.

John Gledhill forsøger hele tiden at optage det traditionelle i det moderne, en udfordring der er til stede i hele den aktuelle antropologiske diskussion, og som i Mexico fandt sin profet i den nyligt afdøde Guillermo Bonfils skrifter, specielt i hans bog *México Profundo*.

Hele bogen fremstår som en slags dialog med Pierre Clastres politiske antropologi, hvor det som oftest lykkes John Gledhill at til-sidesætte Clastres ofte romantiske synsvinkel og bygge videre på hans arbejde, som for eksempel i diskussionen af magtens internalisering.

I kapitlet *Anthropology and politics: commitment, responsibility and the academy* – fokuserer John Gledhill på forholdet mellem den akademiske viden og den praktiske politiske viden. Efter mange års kamp mod en positivistisk og upolitisk antropologi er vi nu nået frem til, at det er common sense at antropologisk virksomhed medfører et engagement, men det er kun lidet diskuteret, at „den enes død ofte er den andens brød“, med andre ord at ethvert engagement har sin pris. Det er altid på ens eget ansvar at definere „who the „authentic“ indigenous people are“ (s. 207). I dette afsnit synes jeg John Gledhill afslører sig som en virkelig fin iagttagere og kritiker af den antropologiske profession og dens politiske muligheder: „anthropological work is enmeshed in academic power structures which have differing configurations within particular countries but are in turn enmeshed in larger national and international power structures“ (s. 210).

I generelle træk er John Gledhills bog velgennemtænkt, veldisponeret og velskrevet, og de ting jeg har at udsætte på den er få og har nærmest karakter af små mangler og fravær.

For mig er det et lille mysterium, at bogen ikke på noget tidspunkt nævner, endside diskuterer det, der for mig er det vigtigste analytiske begreb i moderne politisk antropologi: Gledhill nævner ikke med et ord „politiske faktioner“ og Ralph Nicholas' arbejder findes ikke i bibliografien nogetsteds. Dette er så meget mærkeligere som faktionsbegrebet netop afhjælper nogle af de mangler, Gledhill selv harcelerer over. Faktionerne er til stede overalt i Gledhills bog, men kun implicit, og jeg synes faktionsbegrebet er så vigtigt (især i Gledhills egen vision af politisk antropologi), at det fortjener at blive diskuteret eksplicit.

Det er også underligt, at man i en bog, hvor en stor del af eksemplerne stammer fra Latinamerika, leder forgæves efter en henvisning til Paul Friedrichs mere end fortræffelige arbejder fra Naranja i Michoacán i det vestlige Mexico. En af Paul Friedrichs dyder er netop at have overvundet adskillelsen mellom antropologi og historie, på den ene side, og på den anden side den ikke mindre almindelige adskillelse mellom det lille samfund – antropologens domæne – og staten – politikkens, sosiologens og historikernes domæne. Samtidig har Paul Friedrich også bygget en bro mellom systemets funksjonsmåde og individernes rasjonalitet, med øje for legitimiseringsprosessen og den strategiske skelen mellom magt og autoritet.

Og ligeledes er det merkværdigt, at man i en bog, der så rundhåndet diskuterer staten, ikke finder henvisning til det arbejde, som en gruppe af politiske antropologer omkring den hollandske politiske antropologs Grand Old Man, H.J.M. Claessen. Mens John Gledhill som regel når længere ind imod magtens intimitet, når Claessen og hans gruppe efter min mening længere i analysen af den store statsstruktur og dens relation med det lille samfund, i et historisk perspektiv. En fusjon af de to synsvinkler ville i mine øjne være frugtbar. Så meget desto mere som jeg føler at Claessen og hans gruppe har det samme mål som John Gledhill: at få smidt det temmelig pestbefengte stalinistiske badevand langt ud uden at smide den temmelig velskabte marxistiske baby ud med badevandet.

*Leif Korsbæk
Escuela de Antropología
UAEM, Toluca, Mexico*

JOHN LIEP OG KAREN FOG OLWIG (red.): *Komplekse liv: Kulturel mangfoldighed i Danmark*. København: Akademisk Forlag 1994. 182 sider, pris 198,- kr.

Det virker allerede som om det var lenge, lenge siden at vesteuropeiske antropologistudentene lærte at kultur bør bøyes i flertall og at verden er et „øyrike av kulturer“, som hver for seg preges av en unik indre logikk og historisk kontinuitet; kulturer hvis medlemmer har felles oppfatninger, normer og verdier, som er skarpt avsondret fra omverdenen og som kan utforskes tilfredsstillende gjennom systematisk deltagende observasjon. I våre dager er hovedstrømmingen innen antropologi – som riktignok ennå ikke har oppdaget at den er en hovedstrømning og derfor tenderer til å beskrive seg selv som en radikal opposisjon – konsentrert om studiet av hva vi inntil nylig kalte komplekse systemer (helt til vi oppdaget, for sånn omtrent et par år siden, at alle sosiokulturelle systemer i grunnen er komplekse). Globalisering og kreolisering av kultur er blitt sentrale emner for utforskning, og kultur begrepsfestes nå som en åpen prosess heller enn som en avgrenset substans. Dikotomien mellom moderne og tradisjonelle samfunn er langt på vei forlatt, og det er blitt fullt ut respektabelt å gjøre feltarbeid i eget samfunn. Det postkoloniale perspektivet på kunnskapsproduksjon (etter Fanon og Edward Said) smelter langt på vei sammen med feministiske perspektiver, og viser hvordan kunnskap utvikles posisjonelt og ideologisk, både hos informanter og hos antropologer. I stedet for å studere kultur i ordets klassiske betydning, er det nå mange antropologer som studerer identitetspolitikk og innfødte reifiseringer av egen kultur; med andre ord har de anskaffet informanter som begår de samme essensialistiske dødssyndene i dag som antropologer tidligere gjorde – og nå forsøker å overgå hverandre i å ta avstand fra.

Det nyutkomne bindet redigert av John Liep og Karen Fog Olwig, *Komplekse liv*, med bidrag fra et snaut dusin antropologer tilknyttet Institutt for Antropologi, Københavns Universitet, gir et godt vitnesbyrd om den allmenne faglige dreiningen fra struktur til prosess, fra substans til relasjoner og fra mikronivået til grensesnittet mellom det globale og det lokale. Boken er nok ikke så radikal som redaktørene antyder i sin innledning, men til gjen-